

Orosz Ferenc

KIEGÉSZÍTÉSEK TALLIÁN MIKLÓS ÍRÁSÁHOZ

Érdeklődéssel olvastam Tallián Miklós írását a *Kommentár* 2010/5. számában az USA Európával szembeni innovációs előnyének értelmezéséről (*A szilícium prófétái, avagy a világot nem a forradalmárok változtatták meg*). A cikk elgondolkoztató, néha provokatív megállapításával való vitát meghagyom a kérdés gazdasági/társadalmi vetülete alaposabb ismerőinek, azonban szeretnék néhány kiegészítést és megjegyzést fűzni hozzá. A választott témának aktualitást ad, hogy a tranzisztor egyik atyja, a cikkben is hivatkozott William Bradford Shockley éppen 100 éve született – valóban Angliában, de szülei olyan amerikaiak voltak, akik fiuk születése idején Londonban dolgoztak, és a gyermek hároméves korában visszaköltöztek hazájukba.¹ Kétségtelen az is, hogy Robert Noyce is megérdemelte volna a Nobel-díjat az integrált áramkörért, annál is inkább, mert az ő – és nem a díjban részesült Jack S. Kilby – ötlete vált az ipari gyakorlat alapjává,² ám nem élte meg az odaítélést. Ugyanis az elismerésre szokatlanul későn, mintegy négy évtized késéssel került sor, 2000-ben, amikor Noyce már tíz éve halott volt. (Shockley és társai 1948-ban szabadalmaztatták a tranzisztort, és 1956-ban már Nobel-díjat kaptak.)

A fő ok, hogy tollat ragadtam, máshol keresendő. Amint a cikkben hivatkozás történik Shockley „brit” és Peter Thiel német származására, ugyanígy megtehetette volna a gyökerekre való utalást a szerző Andy Grove esetében is, aki Gróf Andrásként Budapesten született. Itt kezdte egyetemi tanulmányait az ELTE vegyész szakán, és 1956-ban hagyta el Magyarországot. Ő is azok közé tartozott, akiket – a szerző szóhasználatával élve – „Európa elüldözött”; az USA-ban szakmai és üzleti karriert csinált, míg végül a *Time* magazin szerint az „Év embere” lett 1997-ben. Mivel teljesen közismert tényekről van szó,³ így akár egy odavetett félmondat („alias Gróf András”) is elegendő lett volna az olvasó hiányérzetének kielégítésére. Végül talán nem érdektelen megemlíteni, hogy az Intel első alkalmazottja – a három alapító tag után – a szintén Budapesten született Vadász László (Leslie L. Vadász) volt, aki már a Fairchild Semiconductornál együtt dolgozott Grove-val, és az Intel vezérigazgató-helyetteseként vonult nyugalomba. Ő irányította azt a fejlesztőcsapatot is, amely 1971-ben elkészítette a világ első mikroprocesszorát, az Intel 4004-et.⁴

¹ Lásd http://nobelprize.org/nobel_prizes/physics/laureates/1956/shockley.html.

² GYULAI József: *Száz éve született William B. Shockley, a tranzisztor egyik atyja*, *Magyar Tudomány* 2010/12., 1492–1501.

³ Lásd például http://hu.wikipedia.org/wiki/Andrew_Grove. (Itt olvasható magyarul hozzáférhető írásainak listája is.)

⁴ Vö. *Visszavonul Leslie Vadász, az Intel úttörője*, *SG Computer and Science Magazine* 2003. április 19., www.sg.hu/cikkek/27282/visszavonul_leslie_vadasz_az_intel_uttoroje.

Köszönöm Orosz Ferenc kiegészítéseit. Ami Grove származását és élettörténetét illeti, tisztában vagyok vele, de azért nem említettem, mert ezzel gyakran visszaélnék: a magyar származást emlegetve megpróbálják azt a látszatot kelteni, hogy a Grove sikeres indulásához szükséges szakmai és kulturális háttérrel megadó közeg még mindig létezik Magyarországon, holott ez nyomokban sem igaz.

Tallián Miklós

Junoszty